

V Bruseli 26. novembra 2018
(OR. en)

14443/18

ECOFIN 1073
UEM 356
SOC 717
EMPL 537
COMPET 790
ENV 778
EDUC 432
RECH 496
ENER 390
JAI 1158

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od: Jordi AYET PUIGARNAU, riaditeľ,
v zastúpení generálneho tajomníka Európskej komisie

Dátum doručenia: 21. novembra 2018

Komu: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generálny tajomník Rady Európskej únie

Č. dok. Kom.: COM(2018) 770 final

Predmet: OZNÁMENIE KOMISIE Ročný prieskum rastu na rok 2019: Za silnejšiu
Európu, ktorá dokáže čeliť celosvetovej neistote

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2018) 770 final.

Príloha: COM(2018) 770 final

V Bruseli 21. 11. 2018
COM(2018) 770 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEJ
CENTRÁLNEJ BANKE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU
VÝBORU, VÝBORU REGIÓNOV A EURÓPSKEJ INVESTIČNEJ BANKE**

**Ročný prieskum rastu na rok 2019:
Za silnejšiu Európu, ktorá dokáže čeliť celosvetovej neistote**

ÚVOD

Európske hospodárstvo by malo v roku 2019 pokračovať v expanzii, poskytovať pracovné miesta pre rekordný počet ľudí a vymaňovať milióny ľudí z chudoby a zo sociálneho vylúčenia. K obnoveniu stability a väčšej prosperite, ktorým sa v súčasnosti tešíme v európskom hospodárstve, prispeli štrukturálne reformy, investície, ako aj zodpovedné fiškálne politiky uskutočňované členskými štátmi v kombinácii s rozhodnými opatreniami prijatými na európskej úrovni, medzi ktoré patrí aj Investičný plán pre Európu. Zamestnanosť stúpla na rekordnú úroveň 239 miliónov ľudí a nezamestnanosť opäť klesla na úroveň pred krízou, vďaka čomu sa v posledných rokoch viac ako 10 miliónov ľudí dostalo z chudoby alebo zo sociálneho vylúčenia¹.

Európske hospodárstvo v súčasnosti zaznamenáva šiesty rok neprerušeneho rastu. Rozptyl mier rastu v eurozóne je najmenší v histórii hospodárskej a menovej únie. Obnovila sa skutočná konvergencia, pričom v členských štátoch s nižšími úrovňami HDP na obyvateľa sa zaznamenala vyššia miera rastu. Solídny rast a nízke úrokové miery prispeli k neustálemu znižovaniu národných deficitov verejných financií, ktoré sa vo väčšine prípadov vrátili na úroveň pred krízou. Investičná medzera spôsobená krízou je v súčasnosti už takmer preklenutá. Po mnohých ťažkých rokoch Grécko úspešne dokončilo svoj program finančnej pomoci, vďaka čomu si zaistilo svoje miesto v eurozóne a Európskej únii.

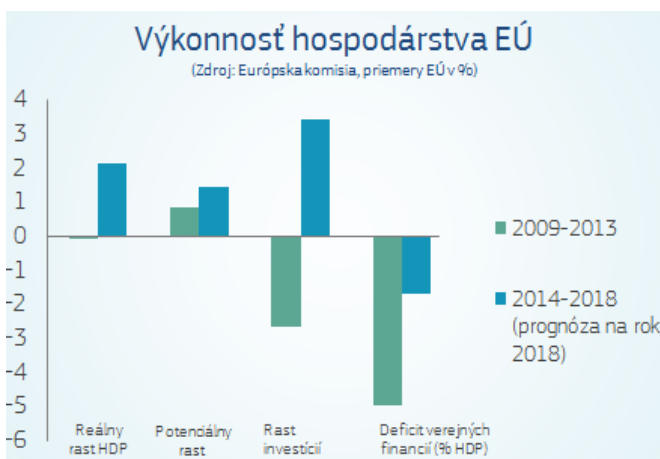
Hospodársky rast však neprináša rovnaký úžitok pre všetkých občanov a všetky krajiny a aj naďalej ho môže ohroziť celosvetová nestabilita, ako aj strednodobé až dlhodobé výzvy. Hoci sú základy udržateľného rastu v Európe položené, predpokladá sa, že hospodársky rast bude mierny a bude čeliť značným rizikám poklesu. Podmienky financovania sú naďalej priaznivé, ale očakáva sa, že s ďalším rastom, zvyšovaním inflácie a postupnou normalizáciou menovej politiky dôjde k určitému sprísneniu. Obavy spojené s udržateľnosťou verejných financií v krajinách s vysokým dlhom by mohli viesť k zvýšeniu nákladov na financovanie v celom hospodárstve vrátane bankového sektora. Niektoré členské štáty ešte stále zaznamenávajú vysoké miery nezamestnanosti a príjmy ich domácností sa nachádzajú pod úrovňou pred krízou. Iné členské štáty zas trpia podzamestnanosťou či nedostatkom požadovaných zručností. Rast produktivity je tlmený a šírenie digitálnych technológií je pomalé. Aj naďalej sú naliehavé dlhodobé výzvy ako starnutie obyvateľstva, digitalizácia a jej vplyv na prácu, zmena klímy a neudržateľné využívanie prírodných zdrojov. Medzi ďalšie rizikové faktory patrí rýchlejšie sprísňovanie menovej politiky v USA a jeho prípadné dôsledky pre finančnú stabilitu na rozvíjajúcich sa trhoch, ako aj neprestajné geopolitické napätie ovplyvňujúce celosvetový obchod a pretrvávajúca neistota okolo budúcich vzťahov medzi Úniou a Spojeným kráľovstvom.

Čoraz väčšie výzvy a neistota na svetovej scéne nám pripomínajú, že súčasná hospodárska dynamika nám ponúka príležitosť, ktorú si nesmieme nechať ujsť. Z hľadiska posilňovania, zvyšovania inkluzívnosti, ako aj zlepšovania odolnosti Únie a jej členských štátov zohráva rozhodujúcu úlohu obnova reformného úsilia, správne zacielené investície a zníženie úrovne dlhu v súlade so spoločnými európskymi fiškálnymi pravidlami. Hospodárske a fiškálne politiky musia

¹ Ucelený obraz o nedávnom vývoji v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v EÚ poskytuje návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2019, ktorá je sprievodným dokumentom k ročnému prieskumu rastu.

zachovávať makroekonomickú stabilitu, znižovať vysoké úrovne dlhu a vytvárať rezervy proti vonkajším alebo domácim otrasom s cieľom zmierniť vplyv na zamestnanosť a sociálnu situáciu. Investície a štrukturálne reformy sa musia ešte viac zamerať na podporu rastového potenciálu.

Odolné a inkluzívne hospodárstvo umožní Únii, aby rozšírila svoje prednosti vo svete a presadila výhody multilateralizmu a hospodárskej integrácie. Euro je dôležité pre stabilitu a predstavuje ochranu voči rastúcim rizikám ohrozujúcim globálny hospodársky výhľad. Jeho štruktúra sa však musí ešte viac posilniť. Plne integrovaný a dobre fungujúci jednotný trh takisto pomôže ochrániť Európu pred budúcimi otrasmi a krízami, zatiaľ čo skutočná únia kapitálových trhov uvoľní ďalšie finančné prostriedky na rast Európy. Pre podporu štrukturálnej zmeny a posilnenie Európy, ako aj zlepšenie jej súdržnosti v kontexte rastúcej neistoty doma aj v zahraničí, má zásadný význam, aby Únia urýchlene získala dlhodobý rozpočet, ktorý bude zohľadňovať rýchly vývoj inovácií, hospodárskeho prostredia a geopolitiky. Posilnenie sociálneho rozmeru Únie a prehĺbenie konvergencie smerom k lepším životným a pracovným podmienkam si vyžaduje, aby sa zásady, ktoré boli vyhlásené v Európskom pilieri sociálnych práv, konkretizovali vo forme opatrení tak na európskej úrovni, ako aj na úrovni členských štátov.

1. BILANCIA PO ŠTYROCH ROKOCH V OBLASTI: RASTU, ZAMESTNANOSTI A INVESTÍCIÍ

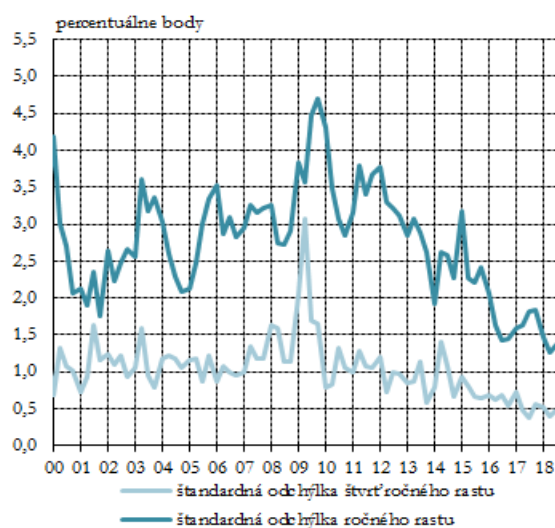
V roku 2014 sa Európa práve zotavovala z najhoršej finančnej a hospodárskej krízy za niekoľko generácií. Výkon reálneho hospodárstva sa iba vracal na úroveň pred krízou a dlhotrvajúce obdobie slabého investovania spolu s ďalšími faktormi sa odrazilo na produktivite aj

konkurencieschopnosti. Krehké oživenie ohrozovali vysoké deficity verejných financií a ďalšie makroekonomické nerovnováhy. Sociálne dôsledky krízy boli mimoriadne citelné v celej Únii. Prejavovali sa veľmi vysokou nezamestnanosťou, najmä medzi mladými ľuďmi, čoraz väčšou chudobou a prehľbovaním sociálnych nerovností.

Európa má dnes už hospodársku a finančnú krízu v podstate za sebou.

Európske hospodárstvo v súčasnosti zaznamenáva šiesty rok nepretrzeného rastu. Tento solídny hospodársky rast bol sprevádzaný oživením investícií, väčším dopytom spotrebiteľov, zlepšením verejných financií a neustálou tvorbou pracovných miest, hoci jednotlivé krajiny sa líšili svojím tempom. Rozptyl mier rastu medzi krajinami eurozóny klesol na svoju

Graf 1 – Rozptyl rastu HDP v eurozóne (2000 – 2018). Zdroj: Európska komisia

* Výpočty od roku 2015 okrem Írska.

najnižšiu úroveň od vzniku menovej únie (pozri graf 1)².

V posledných rokoch sa zlepšila aj mikroekonomická výkonnosť. Rozdiel v produktivite v porovnaní so Spojenými štátmi sa stabilizoval a objem výroby v EÚ sa výrazne zvýšil. Tovar vyrobený v Európe, ako aj jej služby, sú pre svetový trh naďalej atraktívne, a to aj napriek klesajúcemu dopytu zo strany rozvíjajúcich sa trhov a vyšším cenám ropy. Digitálna pripojiteľnosť v členských štátoch sa od roku 2014 zvýšila o viac ako 40 %.

Pri nástupe do funkcie predseda Juncker predložil ambicióznú agendu pre „zamestnanosť, rast, spravodlivosť a demokratickú zmenu“. Zamestnanosť, rast a investície figurujú na zozname 10 predložených priorití hneď ako prvé. K trom hlavným pilierom hospodárskej a sociálnej politiky EÚ odvtedy patrí koordinovaná podpora investícií, obnovený záväzok realizovať štrukturálne reformy a presadzovanie zodpovedných fiškálnych politík. Tieto prvky v súlade s integrovanými usmerneniami³ vytvorili účinný trojuholník, ktorý pomohol posilniť oživenie a podporiť hospodársky rast.

Investičný plán pre Európu výrazne prispel k plneniu sľubov

z roku 2014⁴. Vďaka tomuto plánu sa už HDP EÚ zvýšil o 0,6 % a do roku 2020 by sa mal zvýšiť o ďalších 0,7 % . Pomohol nasmerovať verejné a súkromné investície do projektov, ktoré zabezpečujú dlhodobý rast. Vďaka Junckerovmu plánu, ktorý dopĺňa vnútroštátne opatrenia na zlepšenie prístupu k financovaniu, sa počas oživenia zvýšila dostupnosť a diverzita finančných nástrojov. Odhaduje sa, že jeho opatrenia už prispeli k vytvoreniu viac ako 750 000 nových pracovných miest a tento údaj by sa mal do roku 2020 zvýšiť na 1,4 milióna.

² Pozri aj výročnú správu Európskej centrálnej banky za rok 2017 (apríl 2018), v ktorej sa takisto poukazuje na to, že rozdiely v mierach rastu v eurozóne v roku 2017, merané v štandardných odchýlkach v hrubej pridanej hodnote, boli najnižšie od roku 1998 (1998: 1,47σ vs. 2017: 0,75σ).

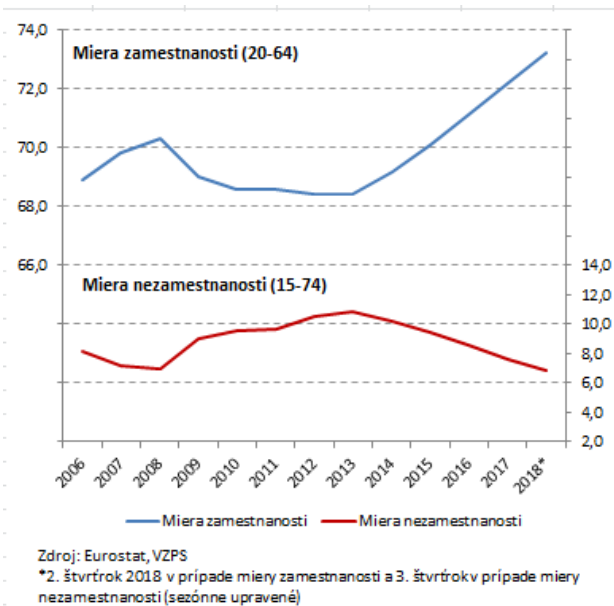
³ Ako sa stanovuje v rozhodnutí Rady (EÚ) 2018/1215 zo 16. júla 2018 o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov a v odporúčaní Rady (EÚ) 2015/1184 zo 14. júla 2015 o hlavných smeroch hospodárskych politík členských štátov a Európskej únie.

⁴ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke: Investičný plán pre Európu: hodnotenie a ďalšie kroky, COM/2018/771 final.

Na to, aby sa znížili úrovne dlhu a stimulovala tvorba väčšieho počtu lepších pracovných miest, bolo nevyhnutné podniknúť kroky smerom k zabezpečeniu zdravých fiškálnych politik a štrukturálnych reforiem. Vďaka štrukturálnym reformám v rámci európskeho semestra sa podporil inkluzívny rast a zamestnanosť a zároveň sa uľahčilo znižovanie makroekonomických nerovnováh. Tým, že od roku 2018 sa do európskeho semestra začlenil Európsky pilier sociálnych práv, sa tento proces ešte viac posilnil. V mnohých členských štátoch sa vďaka fiškálnej disciplíne zabezpečila finančná stabilita. Verejné financie majú v súčasnosti zdravší základ, hoci vo vysoko zadlžených krajinách je potrebné opätovne vybudovať solídnejšie fiškálne rezervy. Kvalita verejných výdavkov sa zlepšila aj vďaka oživeniu investícií. Na vytvorenie vhodného regulačného prostredia a podporu vhodnej klímy pre podnikanie a tvorbu pracovných miest bolo takisto nevyhnutné zlepšiť podmienky pre podniky, a to aj opatreniami na zníženie administratívnej záťaže alebo zvýšenie efektívnosti daňových systémov. Pokrok dosiahnutý na úrovni členských štátov a na úrovni EÚ v oblastiach, ako sú služby, infraštruktúra, širokopásmové pripojenie, energetika, doprava, reformy trhu práce, obehové hospodárstvo, zdravotná starostlivosť, vzdelávanie, výskum, odborná príprava a inovácie, priniesol nové príležitosti na tvorbu pracovných miest a rast.

Pokrok v každej z týchto oblastí povzbudil inkluzívny rast a prispel k podstatnému zlepšeniu situácie na trhu práce, ako aj sociálnej situácie. Miera zamestnanosti osôb vo veku 20 až 64 rokov stúpala v druhom štvrtroku 2018 na 73,2 %, čo je zatiaľ najvyššia miera zaznamenaná v EÚ (pozri graf 2). Ak bude súčasný trend pokračovať, EÚ by v roku 2020

Graf 2 – Vývoj na trhu práce

mohla dosiahnuť svoj cieľ vytýčený v rámci stratégie Európa 2020, t. j. 75 %. Ďalším pozitívnym dôsledkom je nedávny pokles nezamestnanosti na 6,8 %, teda späť na predkrízovú úroveň. Znižuje sa aj dlhodobá nezamestnanosť a nezamestnanosť mladých ľudí. V mnohých členských štátoch však ostáva naďalej vysoká. Vďaka zlepšeniu podmienok na trhu práce počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, ktorý v roku 2017 dosahoval výšku 113 miliónov, klesol po prvýkrát pod úroveň pred krízou. Chudoba zamestnaných osôb je však napriek tomu vysoká a vo viacerých členských štátoch narastá. Ohrozenie chudobou alebo sociálnym

vylúčením zostáva problematické najmä v prípade detí, osôb so zdravotným postihnutím a ľudí s migrantským pôvodom.

2. ČAKAJÚ NÁS TIETO KLÚČOVÉ VÝZVY

Externé riziká a výzvy sú napriek dosiahnutému pokroku čoraz väčšie, a to si vyžaduje silnejšiu a jednotnú európsku reakciu. EÚ bude musieť čeliť neistému a rýchlo sa meniacemu globálnemu prostrediu – počnúc vzostupom Číny v globálnom hodnotovom

režanci až po narušenie povojnového hospodárskeho usporiadania Spojenými štátmi a rastúci obchodný protekcionizmus.

To, či bude Európa v budúcnosti prosperovať, bude závisieť od toho, či bude schopná odstrániť pretrvávajúce nedostatky, reagovať na dlhodobé výzvy a odolávať čoraz väčším globálnym rizikám. Globalizácia síce podporila hospodársky rast, ale nepriniesla rovnaké výhody pre všetkých. Niektorým regiónom a sektorom sa nedarilo naplno využiť výhody trhovej integrácie a technologickej inovácie. Aj napriek priaznivým hospodárskym podmienkam pretrvávajú vysoké úrovne príjmovej nerovnosti.

Strnulá dynamika reforiem, slabý rast produktivity, ako aj vysoké úrovne dlhu vo viacerých členských štátoch zaťažujú rastový potenciál hospodárstva. Starnutie obyvateľstva, digitalizácia a zmena klímy spôsobujú, že na našu pracovnú silu, systémy sociálneho zabezpečenia a priemysel je vyvíjaný čoraz väčší tlak, a nútia nás inovovať a reformovať, aby sme si zachovali vysokú životnú úroveň.

Rámček: Hlavné riziká a výzvy

- ✓ *Pretrvávajúce nedostatky:* slabý rast produktivity, pretrvávajúca nerovnosť príjmov a pomalé znižovanie chudoby, regionálne a územné rozdiely, vysoký verejný a súkromný dlh a ostatné pretrvávajúce makroekonomické nerovnováhy, najmä v rámci eurozóny.
- ✓ *Krátkodobé výzvy:* rastúci protekcionizmus a geopolitické napätie ovplyvňujúce obchodné vzťahy, nestabilita na rozvíjajúcich sa trhoch, nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami a nový nedostatok pracovných síl v niektorých krajinách a odvetviach, migrácia, pomalé šírenie nových digitálnych technológií, postupné rušenie stimulov centrálnej banky, strata dynamiky reforiem/riziko zrušenia reforiem a zhoršenia fiškálnych nerovnováh.
- ✓ *Strednodobé/dlhodobé výzvy:* využitie rastového potenciálu digitalizácie, vplyv technologických zmien na pracovníkov a špecifické odvetvia, vplyvy demografických zmien a úloha migrácie, zmiernenie zmeny klímy a adaptáciu na ňu, udržateľné využívanie prírodných zdrojov.

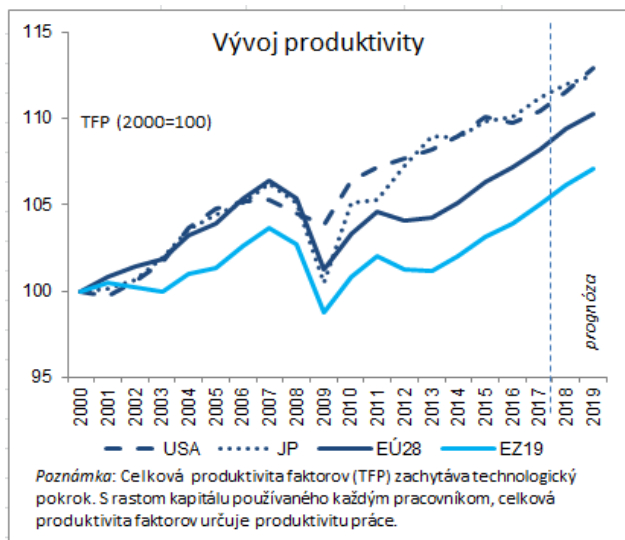
Základným predpokladom udržateľného rastu zostáva aj naďalej makrofinančná stabilita a zdravé verejné financie. Uskutočňovanie štrukturálnych reforiem a opätovné vytvorenie fiškálneho priestoru na manévrovanie sa v tejto súvislosti vzájomne posilňujú: reformy podporujúce rast vedú k nižším úrovniam dlhu, zatiaľ čo zníženie dlhu môže vytvoriť priestor pre investície a rast. Prekážky, ktoré bránia investíciám, by sa mali snažiť odstrániť všetky krajiny, no pokiaľ sa budú podnecovať krajiny eurozóny, ktoré majú výrazný prebytok bežného účtu, aby investovali, prispeje to k obnoveniu rovnováhy.

Aby sme sa v budúcnosti dokázali vyrovnat' s prípadnými otrasmi, musíme po dlhom čase pokročiť v prehlbovaní hospodárskej a menovej únie. Treba sa zamerať na urýchlené dokončenie bankovej únie – vrátane vytvorenia zabezpečovacieho mechanizmu pre jednotný fond na riešenie krízových situácií – a vytvorenie zmysluplnej centrálnej stabilizačnej funkcie na zvládnutie veľkých asymetrických otrasov, a zároveň zachovať silné stimuly na vykonávanie štrukturálnych reforiem na vnútroštátnej úrovni. Komisia predložila niekoľko konkrétnych návrhov na dosiahnutie tohto cieľa, pričom väčšina z nich teraz čaká na prijatie Parlamentom a Radou. Hospodárska neistota vo svete vplýva na dôveru podnikov

a spotrebiteľov, ako aj na hospodárske vyhliadky. Zvyšujú sa tak náklady spojené s oneskoreným prijímaním opatrení a rastie potreba konsolidovať medzinárodnú úlohu eura. Solídne hospodárstvo umožní EÚ, aby šírila svoje prednosti vo svete a presadzovala multilateralizmus.

Rastúci protekcionizmus a obchodné napätie na svetovej scéne ešte viac odhalili, aký dôležitý je dobre fungujúci jednotný trh⁵. Aby sa tieto hrozby zmiernili, je nevyhnutné urýchlene uskutočniť nedokončené reformy kapitálového trhu, trhu s energiou a digitálneho hospodárstva, prijať dôveryhodné opatrenia na presadzovanie práva a pokračovať v reformách trhu s výrobkami a službami na úrovni členských štátov. Prijatie opatrení, ktoré navrhuje EÚ⁶ na posilnenie mobility pracovnej sily zavedením jasných a spravodlivých pravidiel, je kľúčom k zabezpečeniu toho, aby mal vnútorný trh širší prínos pre občanov. Dohodou o harmonizovaných pravidlách pre konsolidovaný základ dane z príjmov právnických osôb by sa odstránili cezhraničné daňové prekážky a prinieslo by to výhody podnikom na jednotnom trhu.

Graf 3 – Zdroj: Európska komisia

V posledných dvoch desaťročiach zaostávala celková produktivita faktorov v eurozóne za hlavnými konkurentmi vo svete(pozri graf 3). Podpora produktivity má zásadný význam pre udržanie hospodárskeho rastu. Predovšetkým umožňuje, aby si EÚ zachovala konkurencieschopnosť, aby sa podporoval rast miezd, vytvárali kvalitné pracovné miesta a podporovala konvergencia smerom k vyššej životnej úrovni. Silnejší rast produktivity by okrem toho EÚ umožnil, aby viac prispievala do globálnych hodnotových reťazcov.

Medzi podnikmi, regiónmi a odvetviami EÚ existujú značné rozdiely v produktivite. V porovnaní s výrobným odvetvím a medzinárodnou konkurenciou zaostáva rast produktivity najmä vo väčšine odvetví so službami. To má značný vplyv na konkurencieschopnosť EÚ, keďže 9 z každých 10 novovytvorených pracovných miest vzniká v odvetví služieb. Vo väčšine členských štátov najproduktívnejšie podniky svoju produktivitu zvýšili, zatiaľ čo najmenej produktívne podniky stagnujú. Na základe toho by sa mohlo usudzovať, že šírenie technológií z najinovatívnejších podnikov do zvyšku hospodárstva sa spomalilo. Zlepšením alokačnej efektívnosti by sa prispelo k tomu, aby sa kapitál a práca presunuli z menej produktívnych do produktívnejších podnikov, čím by sa celkovo zmenšil rozptyl a zvýšila

⁵ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov. Jednotný trh vo svete, ktorý sa mení. Jedinečná výhoda, ktorá si vyžaduje obnovenie politického záväzku, COM/2018/772 final.

⁶ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán práce COM/2018/0131 final.

produktivita. Vzhľadom na to, že produktivita je hnacou silou rastu miezd, malo by to vplyv aj na zvýšenie miezd.

Abyhospodárstva, ktoré sú čoraz viac digitálne a globalizované, dokázali prosperovať, potrebujeme väčšie a inteligentnejšie investície do zručností a vzdelávania. Digitalizácia má veľké výhody, ale prináša aj výzvy pre pracovníkov a zamestnávateľov. Prebiehajúca technologická transformácia sa prejavuje rýchlou reštrukturalizáciou dokonca aj v tradičných priemyselných odvetviach, čo si vyžaduje kvalifikovanejšiu pracovnú silu a zlepšenie zručností. Ešte aj dnes existuje veľký nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, pričom 40 % zamestnávateľov v EÚ konštatuje problémy s nábormi ľudí so správnymi zručnosťami. Miery zamestnanosti nízkokvalifikovaných pracovníkov sú v EÚ v priemere takmer o 30 percentuálnych bodov nižšie ako miery zamestnanosti vysokovzdelaných pracovníkov. Viac ako 60 miliónov dospelých nemá potrebnú gramotnosť v čítaní, počítaní a digitálnych zručnostiach.

Veľké regionálne a územné rozdiely sú aj naďalej veľmi znepokojivé. EÚ ponúka jedinečný spôsob konvergenencie, ktorý pomáha zabezpečovať väčšiu súdržnosť v rámci členských štátov, ako aj medzi členskými štátmi v rozšírenej Únii. Napriek tomu sú v mnohých krajinách EÚ regióny, ktoré zaostávajú. Hoci prosperita najchudobnejších regiónov sa od roku 2010 zvýšila, ich hospodárske zaostávanie v porovnaní s bohatšími regiónmi sa ďalej prehĺbilo. Technologická zmena a energetická transformácia by mohli tento rozdiel ešte zväčšiť, pokiaľ sa neprijmú vhodné opatrenia na posilnenie regionálnej konkurencieschopnosti (napr. vytvorením stimulov na prijatie nových technológií a preškolenie pracovnej sily a riešením otázky demografického poklesu). Významnú úlohu zohrávajú v tejto súvislosti investície vynaložené prostredníctvom politiky súdržnosti EÚ, ako aj vnútroštátne reformy zamerané na podporu potenciálneho rastu, inkluzívnosti a dobrej správy vecí verejných. S cieľom posilniť konkurencieschopnosť a súdržnosť sú v návrhoch Komisie týkajúcich sa nového viacročného finančného rámca európskej investície v členských štátoch dôkladnejšie prepojené na potreby štrukturálnych reforiem, ktoré boli identifikované v rámci európskeho semestra.

Aj keď je príjmová nerovnosť v rámci EÚ nižšia než v iných vyspelých hospodárstvach, zostáva nad úrovňou pred krízou. Cieľom Európskeho piliera sociálnych práv je zabezpečiť konvergenciu smerom k lepším pracovným a životným podmienkam. Reformy sú v tejto súvislosti kľúčové, a to aj pokiaľ ide o rozvoj inkluzívnych systémov sociálnej ochrany, ktoré sú priaznivé pre rast, spravodlivejších systémov daňových výhod a inštitúcií trhu práce, ktoré účinne kombinujú flexibilitu a bezpečnosť. Keďže sa objavujú nové formy práce, medzi ktoré patrí aj platforma pre práce a práca na vlastný účet, sociálna ochrana, ktorá bola tradične zameraná na krytie pracovníkov na plný pracovný čas s trvalými pracovnými zmluvami, sa musí zmodernizovať a prispôbiť. V globalizovanom svete je schopnosť vlády jedného štátu, aby zdanila najvyššie príjmy a bohatých vlastníkov, čoraz obmedzenejšia. Zabezpečenie spravodlivejšieho zdaňovania v súlade s navrhovanými opatreniami EÚ, a to aj pokiaľ ide o digitálne hospodárstvo, je hlavným predpokladom inkluzívnejšieho rastu.

Starnúca populácia Európy predstavuje výzvu pre systémy dôchodkového zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti a dlhodobej starostlivosti. Pomer medzi počtom osôb vo veku 65 a viac a vo veku 15 až 64 rokov sa podľa prognóz zvýši z 28,8 % v roku 2015 na 35,1 % v roku 2025 a na viac ako 50 % v roku 2050. To má významný dosah na budúci hospodársky rast a rozdeľovanie zdrojov: zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti, ako aj primeraného pokrytia si bude vyžadovať dodatočné opatrenia. Zvlášť znepokojujúca je situácia mladých ľudí, keďže môžu čeliť dvojitej záťaži: počas pracovného života musia odvádzať vyššie sadzby príspevkov, zatiaľ čo po odchode do dôchodku budú poberať nižšie dôchodky. Sociálne riziká a riziká ohrozujúce verejné financie, ktoré sú spojené so starnutím obyvateľstva, by sa mohli zmierniť, ak sa zvýši dynamika a inkluzívnosť trhov práce a zreformujú systémy sociálneho zabezpečenia.

3. SPRÁVNE PRIORITY PRE BUDÚCU PROSPERITU

Európa potrebuje dlhodobú víziu a musí zvýšiť svoju sociálno-hospodársku odolnosť, aby dokázala posilniť svoju schopnosť čeliť otrasom a využívať nové príležitosti. Stabilný rast, ktorý dnes Európa zažíva, ponúka vhodné prostredie na uskutočnenie nedokončených a naliehavých reforiem, ktoré sú nutné na riešenie našich problémov.

Prijatie správnych politických opatrení dnes predstavuje kľúč k zabezpečeniu väčšieho a spravodlivejšieho rastu, lepších pracovných miest a lepšej schopnosti zmierniť vplyvy globálnych hospodárskych cyklov. Konzistentný súbor priorít je nevyhnutný na usmernenie národných reformných plánov a na doplnenie úsilia vynaloženého na úrovni EÚ. Kľúčom k budúcej prosperite je 1) uskutočňovanie vysokokvalitných investícií; 2) zameranie sa na reformy, ktoré zvyšujú rast produktivity, inkluzívnosť a kvalitu inštitúcií, a 3) neustále zabezpečovanie makrofinančnej stability a zdravých verejných financií.

Uskutočňovanie vysokokvalitných investícií

Investície sú hnacou silou rastu a tvorby pracovných miest. Členské štáty musia naďalej podporovať prostredie, ktoré ponúka priaznivé podmienky pre investície stimulujúce rast. Dobré zacielené verejné a súkromné investície by mali ísť ruka v ruku s dobre navrhnutým súborom štrukturálnych reforiem. Mali by vybudovať alebo zmodernizovať strategickú infraštruktúru, v záujme budúcej konkurencieschopnosti posilňovať ľudský kapitál a zlepšovať pracovné a životné podmienky. Mali by prispievať aj k plneniu cieľa EÚ, ktorý spočíva v prechode na nízkouhlíkové obehové hospodárstvo v záujme dlhodobej udržateľnosti. Investície, ktoré posilňujú udržateľnosť životného prostredia, majú v skutočnosti potenciál stimulovať produktivitu v celom hospodárstve prostredníctvom efektívnejšieho využívania zdrojov a obmedzených nákladov na vstupy.

Oblasť výskumu a inovácií je poznačená výrazným nedostatkom investícií,⁷ a to aj pokiaľ ide o digitálnu infraštruktúru a nehmotný majetok. Rozmach digitálnych technológií výrazne mení dynamiku inovácií. Sieťové účinky a zložitosť inovačného procesu sa zvyšujú.

⁷ Investície do výskumu a vývoja predstavujú v súčasnosti v EÚ 2,03 % HDP, takže ani zďaleka nedosahujú celkový cieľ 3 % HDP, a EÚ tak naďalej výrazne zaostáva za ostatnými vyspelými ekonomikami, ako sú Spojené štáty (2,79 %), Japonsko (3,29 %) a Južná Kórea (4,23 %).

Výhody, ktoré prinášajú inovácie, sa sústreďujú v niekoľkých popredných spoločnostiach, ktoré dosiahli vysoké miery rastu produktivity. Na zabezpečenie väčšieho rastu produktivity založenej na inováciách je potrebné, aby sa v celej EÚ oveľa viac šírili a zavádzali inovácie. Investície by mali podporovať silnejšie prepojenie medzi vedou a podnikmi, pričom by sa mal klásť väčší dôraz na šírenie inovácií a vytváranie nových trhov, rozširovanie digitálnej infraštruktúry (napr. širokopásmové pripojenie a digitalizáciu malých a stredných podnikov) a rozvíjanie vhodného súboru zručností.

Investície do vzdelávania, odbornej prípravy a zručností majú zásadný význam z hľadiska zvyšovania produktivity a udržania zamestnanosti v kontexte rýchlych zmien a digitalizácie. Členské štáty by mali vybaviť mladých ľudí zručnosťami, ktoré sú relevantné z hľadiska potrieb trhu práce, a zároveň by mali umožniť a podporovať celoživotné vzdelávanie. Osobitnú pozornosť by mali venovať adaptabilite pracovnej sily, a to najmä pokiaľ ide o nízkokvalifikovaných pracovníkov, aby sa zabezpečilo optimálne šírenie technologického pokroku. Osobitnú pozornosť treba venovať aj riešeniu nerovností v prístupe ku kvalitnému vzdelávaniu a odbornej príprave, ktoré pretrvávajú vo väčšine členských štátov.

Rámček: Zručnosti a znalosti, ktoré zabezpečia najtrajší rast

Vysoko kvalitné verejné investície do vzdelávania a odbornej prípravy zohrávajú kľúčovú úlohu pri stimulovaní udržateľného a inkluzívneho rastu založeného na intenzívnom využívaní znalostí. Slabé výsledky v oblasti vzdelávania majú zásadný vplyv na budúce miery zamestnanosti, ako aj na úrovne chudoby a konkurencieschopnosť. Keďže inovácie majú rušivý vplyv na pracovisko, kvalita vzdelávania a odbornej prípravy je o to dôležitejšia. Vo väčšine členských štátov si to vyžaduje, aby sa viac investovalo do systémov vzdelávania a odbornej prípravy a aby sa uskutočnilo viac reforiem týchto systémov. Efektívnosť investícií zameraných na zvyšovanie dosiahnutého stupňa vzdelania a ich relevantnosť by sa mohli ďalej zlepšovať.

Zabezpečenie rovnakého prístupu ku kvalitnému vzdelaniu, ako aj dosahovanie dobrých výsledkov v oblasti vzdelávania sú mimoriadne dôležité. To si vyžaduje primerané investície. Rozhodujúce pritom je, aby sa postupovalo plošne a strategicky, čo často znamená, že ako prvý krok k úspechu v oblasti vzdelávania a zamestnanosti v neskoršej fáze života sa musí zabezpečiť prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve. Okrem toho by malo byť prioritou posilňovanie základných zručností, ako aj počiatočné vzdelávanie a kontinuálny profesijný rozvoj učiteľov a školiteľov. Členské štáty by mali posilniť aj systémy odborného vzdelávania a odbornej prípravy a zvýšiť ich flexibilitu, zosúladiť ich s potrebami trhu práce a zlepšiť príležitosti učenia sa na pracovisku a učňovskej prípravy, aby boli atraktívnejšie ako možnosť prvej voľby. Úsilie treba vynaložiť aj na modernizáciu vysokoškolského vzdelávania.

Zásadný význam má rozvoj strategického prístupu k celoživotnému rozvoju zručností. S cieľom zvýšiť odolnosť ľudí a ich schopnosť prispôbiť sa zmenám by politické opatrenia mali podporovať aktívne zapájanie sa všetkých dospelých do rekvalifikačných činností alebo činností zameraných na zvyšovanie úrovne zručností. Zdravý trh práce a informovanosť pre oblasť zručností by mali slúžiť ako základ pri prijímaní rozhodnutí o výdavkoch a mali by pomáhať predvídať prípadné potreby reštrukturalizácie. Úspech stratégií celoživotného rozvíjania zručností závisí do veľkej miery od poradenstva a podporných služieb vo všetkých fázach vzdelávania. Mali by sa zintenzívniť opatrenia na zlepšenie zručností dospelých s nízkou úrovňou zručností (vrátane prierezových a digitálnych zručností), ktoré im pomôžu získať kvalifikácie relevantné pre trh práce. Týmto spôsobom sa podporí aj integrácia migrantov a lepšie využívanie ich zručností a kvalifikácií.

Súčasný hospodársky rast by sa mal využiť na to, aby sa urýchlene investovalo do modernizácie a dekarbonizácie európskeho priemyslu a dopravných a energetických systémov. Investície do infraštruktúry v týchto oblastiach by mali zodpovedať vývoju potrieb v budúcnosti a uľahčiť začlenenie podnikov EÚ do medzinárodných hodnotových reťazcov v rámci jednotného trhu aj mimo neho. Na dosiahnutie cieľov EÚ v oblasti klímy a energetiky, ktoré sa vytýčili do roku 2030 v súlade so záväzkami Parížskej dohody, je potrebné pokračovať v oddeľovaní využívania energie a zdrojov od hospodárskeho rastu. Investovanie do nízkouhlíkového obehového hospodárstva, a to aj prostredníctvom inovácií, je jedným z kľúčov k tomu, aby Európa zostala konkurencieschopná vo svete a aby zvyšovala svoju produktivitu bez ohrozenia životnej úrovne. Modernizácia dopravných infraštruktúr vrátane investícií do inteligentnej, udržateľnej a bezpečnej mobility vrátane mobility s nulovými emisiami zostáva výzvou v mnohých členských štátoch. Na to, aby bolo bývanie cenovo dostupnejšie a aby sa obmedzila spotreba energie, sú potrebné ciele investície do bytovej výstavby, ktoré musí sprevádzať zjednodušenie vnútroštátnych predpisov.

Vo väčšej miere treba využívať súkromné investície pochádzajúce z dobre fungujúcich a integrovaných kapitálových trhov. Zatiaľ čo EÚ dokončuje realizáciu svojho akčného plánu na vybudovanie únie kapitálových trhov,⁸ malo by sa ďalej rozvíjať celé spektrum kapitálových trhov v Európe, počnúc globálnymi centrami až po regionálne integrované siete a miestne iniciatívy, s cieľom financovať podniky a podporovať dekarbonizáciu, ako aj prechod na udržateľnejšie hospodárstvo.

V návrhoch Komisie týkajúcich sa budúceho viacročného finančného rámca EÚ sa plne podporuje, aby vnútroštátne orgány a súkromný sektor zvýšili a skvalitnili investície. Ako už bolo uvedené, Komisia má v úmysle zabezpečiť účinnejšie prepojenie medzi európskym semestrom a financovaním z prostriedkov EÚ na roky 2021 – 2027 (pozri rámček nižšie). Okrem toho sa v rámci nového Programu InvestEU⁹ zoskupí pod jednou strechou množstvo finančných nástrojov EÚ, ktoré sú k dispozícii na podporu investícií. Vďaka tomu sa strategické investičné projekty v Európe budú dať financovať z prostriedkov EÚ jednoduchšie, efektívnejšie a pružnejšie. Posilnením existujúcich postupov v rámci budúceho viacročného finančného rámca sa programy EÚ budú využívať konzistentným spôsobom, aby sa maximalizovala pridaná hodnota financovania z prostriedkov EÚ a aby sa podporili reformy uskutočňované na úrovni členských štátov v kontexte európskeho semestra, pričom konečným cieľom je efektívne plnenie priorít politiky EÚ.

⁸ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov. Akčný plán na vybudovanie únie kapitálových trhov, COM/2015/0468 final.

⁹ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Program InvestEU, COM/2018/439 final.

Rámček: Lepšie zosúladienie európskeho semestra a financovania súdržnosti EÚ

Riešenie výziev, ktoré boli identifikované v kontexte európskeho semestra, je kľúčom k stimulovaniu investícií a zvyšovaniu ich účinnosti pri zvyšovaní sociálno-ekonomickej a územnej súdržnosti v celej EÚ. V niektorých prípadoch sú investície zároveň potrebné na podporu vykonávania odporúčaní pre jednotlivé krajiny. Medzi financovaním súdržnosti EÚ a koordináciou hospodárskych politík prostredníctvom európskeho semestra už existuje formálne prepojenie. Vytvorenie ešte väčších synergií a komplementárnosti medzi nimi môže výrazne prospieť obom procesom.

Preto bude európsky semester 2019 pri usmerňovaní programových rozhodnutí na roky 2021 – 2027 klásť väčší dôraz na posudzovanie investičných potrieb. Analýza obsiahnutá v správach o jednotlivých krajinách za rok 2019 sa bude zameriavať na investičné potreby v každej krajine, a – v prípade potreby – bude zahŕňať aj odvetvový a regionálny rozmer. Na základe tejto analýzy sa v novej prílohe k správe o konkrétnej krajine uvedú investičné potreby, ktoré sú relevantné pre Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond plus a Kohézny fond počas rokov 2021 – 2027. Programový dialóg s členskými štátmi tak získa spoľahlivý analytický základ.

Komisia má okrem toho v úmysle na základe správ o jednotlivých krajinách určiť vo svojich návrhoch odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2019 prioritné oblasti pre verejné a súkromné investície a uľahčiť tak ďalšie uskutočňovanie reforiem na podporu rastu.

Zameranie reforiem na rast produktivity, inkluzívnosť a kvalitu inštitúcií

Vysokokvalitné investície musia byť sprevádzané vhodným súborom štrukturálnych reforiem. Výhľadovo orientovaný prístup k rastu si vyžaduje, aby sa národné reformné úsilie obnovilo v týchto troch kľúčových oblastiach: rast produktivity, inkluzívnosť a kvalita inštitúcií.

Hlavným cieľom vnútroštátnych reforiem by mal byť vyšší rast produktivity. Širšie a rýchlejšie zavádzanie technológií zvyšujúcich produktivitu si vyžaduje ciele opatrenia na podporu príslušných investícií (napr. daňové stimuly), rozvoj zručností a silnejšie prepojenie medzi systémami vzdelávania a odbornej prípravy a podnikmi. Moderné digitálne technológie, ako sú vysokovýkonná výpočtová technika, kybernetická bezpečnosť a umelá inteligencia, sú v súčasnosti dostatočne rozvinuté na to, aby sa mohli zavádzať a rozširovať. Vzniká tak potenciál na vytvorenie nových zdrojov príjmov a pracovných miest za predpokladu, že sú zavedené správne stimuly pre spoločnosti.

Členské štáty by mali prevziať kolektívnu aj individuálnu zodpovednosť za to, že uvoľnia nevyužitý potenciál jednotného trhu. Spolu s inováciami a šírením technológií sú dobre fungujúce trhy s výrobkami a službami hlavnou hnacou silou rastu produktivity, pretože umožňujú efektívnejšie pridelenie zdrojov. Zatiaľ čo niektoré členské štáty majú priaznivé podnikateľské prostredie, iné potrebujú uskutočniť hlbšie reformy, aby uľahčili vstup a výstup tovarov a služieb na trhy. Reformy sú potrebné najmä v oblastiach energetiky, telekomunikácií, dopravy, obchodných služieb a maloobchodných trhov. Ešte stále je pod ochranou správanie, ktorého cieľom je dobývanie renty, čo spôsobuje oneskorenie v zavádzaní inovácií a nových obchodných modelov vrátane kolaboratívneho a obehového hospodárstva. Rámce pre platobnú neschopnosť nie sú v mnohých prípadoch dostatočne účinné na to, aby sa uvoľnili zdroje pre nové podniky.

Je potrebné uskutočniť ďalšie reformy na dosiahnutie správnej rovnováhy medzi flexibilitou a istotou na trhu práce. Pracovnoprávne predpisy a sociálne systémy by mali poskytovať bezpečnosť všetkým typom pracovníkov, uľahčovať prechod medzi pracovnými miestami a postaveniami, podporovať mobilitu a flexibilitu a zároveň lepšie riešiť segmentáciu trhu práce a chudobu zamestnaných osôb. V tejto súvislosti majú kľúčový význam účinnejšie aktívne politiky trhu práce a verejné služby zamestnanosti. V niektorých členských štátoch by k výraznému zvýšeniu produktivity takisto mohli prispieť daňové a politické stimuly zamerané na väčšiu účasť žien na trhu práce.

Základom reformného úsilia by mala byť aj inkluzívnosť, aby sa zabezpečilo, že z rastu produktivity budú mať prospech všetci občania. To si vyžaduje väčší dôraz na kvalitné vzdelávanie, odbornú prípravu a vzdelávanie dospelých, najmä pokiaľ ide o nízkokvalifikované osoby (pozri príslušný rámček), vhodné a inovatívne návrhy systémov daňových výhod a pokračujúci alebo zlepšený prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti, k starostlivosti o deti a službám dlhodobej starostlivosti.

Rast miezd, ktorý vyplýva zo zvýšenej produktivity, môže znížiť nerovnosti a podporiť konvergenciu smerom k vyššej životnej úrovni. Vývoj reálnych miezd v priemere kopíroval vývoj produktivity aj v roku 2017, pričom tento trend trvá už dlhší čas. Vzhľadom na ústup kolektívneho vyjednávaného by v tých krajinách, v ktorých je sociálny dialóg slabý alebo bol negatívne zasiahnutý krízou, mohli byť prospešné politiky posilňujúce inštitucionálnu kapacitu sociálnych partnerov.

Boj proti chudobe a nerovnostiam si vyžaduje aj inkluzívne a účinné systémy daňových úľav. Vnútroštátne reformy systémov daňových výhod by sa mali zameriavať na primeranosť výhod a pokrytia, ako aj na optimalizáciu stimulov pre účasť na trhu práce. Vo viacerých členských štátoch je na zabezpečenie spravodlivého rozdelenia bremena medzi daňovníkov a na zabezpečenie daňových príjmov pre investície do vysokokvalitnej verejnej služby naďalej nevyhnutný boj proti daňovým podvodom, únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam. Odhaduje sa, že len samotné vyhýbanie sa podnikov daňovým povinnostiam predstavuje v celej EÚ 50 – 70 miliárd EUR ročne.

Členské štáty by mali ďalej podporovať politiky aktivácie a sociálneho začleňovania a univerzálny prístup k cenovo dostupným a kvalitným službám starostlivosti. Politické opatrenia sú obzvlášť potrebné na podporu účasti neštandardných pracovníkov a samostatne zárobkovo činných osôb na systémoch sociálneho zabezpečenia. Širší prístup k vysokokvalitným službám starostlivosti (ako sú napríklad starostlivosť o deti alebo dlhodobá starostlivosť) by zabezpečil viac príležitostí pre ženy, aby nastúpili do zamestnania alebo v ňom zotrvali, a znížil by riziko chudoby a sociálneho vylúčenia medzi deťmi a zraniteľnými skupinami. Efektívnejšie politiky zamerané na integráciu migrantov na trhu práce by prispeli k širšej sociálnej integrácii. Na zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti a na zachovanie univerzálného prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti musia členské štáty zvýšiť nákladovú efektívnosť prostredníctvom investovania do inovácií, zlepšovania integrácie zdravotnej starostlivosti na úrovni základnej, špecializovanej ambulantnej a nemocničnej starostlivosti a posilňovania prepojení so sociálnou starostlivosťou s cieľom

uspokojit' potreby starnúceho obyvateľstva. Na podporu tohto úsilia je takisto nevyhnutný väčší dôraz na prevenciu.

Dobre fungujúce verejné inštitúcie prispievajú k väčšiemu rastu a sú základným predpokladom úspešného uskutočnenia ďalších reforiem. Z analýz skúsenosti vyplýva, že lepšia kvalita inštitúcií je vo všeobecnosti spojená s vyššou produktivitou. Ide o prvky týkajúce sa účinnosti verejnej správy, stupňa digitalizácie verejných služieb, kvality a stability regulačného prostredia, boja proti korupcii a dodržiavania zásad právneho štátu. Všetky tieto aspekty môžu mať vplyv na investičné rozhodnutia a mohli by sa zlepšiť spoločným využívaním a širším uplatňovaním najlepších postupov EÚ. Členské štáty by sa mali systematickejšie zameriavať aj na kvalitu riadenia a aktívne riešiť nedostatky.

Zásady právneho štátu, účinné justičné systémy a pevné protikorupčné rámce majú zásadný význam pre prilákanie podnikov a umožnenie hospodárskeho rastu. Týka sa to najmä nezávislosti a efektívnosti súdnych systémov, ako aj komplexného prístupu k boju proti korupcii, ktorý zahŕňa prevenciu, účinné trestné stíhanie a sankcie. Musí to byť spojené s transparentnosťou a etickou integritou vo verejnom sektore, účinnou právnou ochranou oznamovateľov, prítomnosťou nezávislých médií a väčším zapojením občianskej spoločnosti. V niektorých členských štátoch je potrebné, aby prísnejšie presadzovanie práva bolo doplnené zdravými politikami prevencie a stimulmi na využívanie elektronických platobných systémov alebo digitálnych riešení v boji proti tieňovej ekonomike.

Dnešný, ešte stále priaznivý hospodársky rast poskytuje optimálne podmienky na úspešnú realizáciu reforiem, ale v niektorých krajinách reformné úsilie stráca na dynamike. S cieľom podporiť a stimulovať pokračujúcu implementáciu reformného úsilia na vnútroštátnej úrovni Komisia navrhla vytvorenie programu na podporu reforiem¹⁰. Tento nový rozpočtový nástroj EÚ na roky 2021 – 2027 by mal poskytnúť finančné stimuly na reformy a posilnenú technickú pomoc v nadväznosti na úspech súčasného programu na podporu štrukturálnych reforiem, ako aj vysoký dopyt po tomto programe.

Zabezpečenie makroekonomickej stability a zdravých verejných financií

Makroekonomické nerovnováhy v EÚ sa zmenšili, ale EÚ je naďalej zraniteľná. Globálne prehodnotenie rizík na medzinárodných finančných trhoch by mohlo dotlačiť investorov k tomu, aby prehodnotili pôvodné riziká, ako sú vysoké úrovne dlhu, pretrvávajúce nedostatky v bankových sektoroch a obmedzený fiškálny politický priestor v niektorých členských štátoch. Ďalšia korekcia veľkých nerovnováh si preto vyžaduje ďalšie zníženie vysokého súkromného a verejného dlhu a ďalšie posilnenie finančného sektora. To pomôže vytvoriť potrebný fiškálny priestor na zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti, vybudovať kapacity na riešenie budúcich kríz a uvoľniť finančné prostriedky na budúce investície.

Nevyhnutné sú aj dôveryhodné opatrenia na dosiahnutie dohodnutých fiškálnych cieľov v súlade so spoločnými európskymi pravidlami. V mnohých krajinách zostáva dlh vysoký, čím sa znižuje priestor na absorbovanie negatívnych otrasov v oblasti príjmov. Keďže

¹⁰ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení programu na podporu reforiem, COM/2018/391 final.

hospodárstvo stále rastie, dozrel čas na vytvorenie fiškálnych rezerv, ktoré sú potrebné na vyrovnanie sa s budúcim poklesom a na zmiernenie potenciálneho vplyvu na zamestnanosť a sociálnu situáciu. Viacero členských štátov znížilo svoj verejný dlh a dosiahlo alebo prekročilo svoj strednodobý rozpočtový cieľ, čím sa vytvoril priestor pre zvýšenie verejných investícií do podpory potenciálneho rastu. Niektoré členské štáty sú však aj naďalej zaťažené vysokou úrovňou verejného dlhu, čo obmedzuje ich schopnosť investovať do budúcnosti. Tieto krajiny dosiahli v posledných rokoch aj menší pokrok v znižovaní verejného dlhu. Mali by využiť súčasnú hospodársku expanziu na to, aby si vybudovali rezervy, ďalej posilňovali svoje verejné financie, najmä v štrukturálnom vyjadrení, a uprednostňovali výdavky na položky, ktoré zvyšujú odolnosť a potenciál rastu. Pakt stability a rastu stanovuje jasné pravidlá na zabezpečenie zodpovedných fiškálnych politík.

Zlepšenie kvality a štruktúry verejných financií je dôležité z hľadiska zabezpečenia makroekonomickej stability a predstavuje kľúčový prvok fiškálnej politiky členských štátov. Na strane príjmov by sa mali vytvoriť účinné daňové systémy, ktoré poskytujú stimuly pre investície a rast. Vynaložiť úsilie je nutné aj na strane výdavkov, a to prostredníctvom preskúmaní výdavkov a uprednostnením výdavkov, ktoré podporujú dlhodobý rast a rovnosť.

Dôležité je aj zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Ľudia dnes vedú zdravý život dlhšie, ale demografické zmeny vyvíjajú čoraz väčší tlak na systémy sociálneho zabezpečenia. Aj naďalej sú nevyhnutné dôchodkové reformy zamerané na prispôbenie rovnováhy medzi pracovným životom a dôchodkom a na podporu doplnkového dôchodkového sporenia. Vykonávanie takýchto reforiem je často politicky zložitá a malo by sa zabrániť ich zvráteniu, keďže by to mohlo ohroziť fiškálnu udržateľnosť, znížiť potenciál rastu a medzigeneračnú spravodlivosť. Zlepšené riadenie verejného obstarávania by takisto mohlo vo veľkej miere prispieť k efektívnejšiemu vynakladaniu verejných výdavkov vo viacerých členských štátoch.

Odolnosť finančného sektora sa zlepšila, je však potrebné pokračovať v úsilí o zníženie objemu nesplácaných úverov a posilňovanie rámcov dohľadu. Zatiaľ čo niektoré členské štáty dosiahli značný pokrok pri znižovaní objemu nesplácaných úverov, v iných je potrebné vynaložiť viac úsilia, a to aj v prípade platobnej neschopnosti. Takýto vývoj podporí prijatie opatrení, ktoré Komisia predložila v marci 2018¹¹ v súlade s akčným plánom riešenia nesplácaných úverov v Európe.¹² Príležitosti, ktoré ponúka technologický vývoj a plne integrovaný trh v rámci dokončenej bankovej únie, sa musia ďalej využívať. Makroprudenciálne rámce sa musia prispôbiť, aby potláčali riziká prehriatia a bránili vzniku nových nerovnováh. Mali by sa ďalej zlepšovať vnútroštátne rámce dohľadu a ich koordinácia, aby sa zabezpečilo úplné vykonávanie pravidiel EÚ proti praniu špinavých peňazí a primeraná prevencia a riadenie rizika zo strany bánk.

¹¹ Balík obsahuje návrh smernice o správcoch úverov, nákupoch úverov a vymáhaní kolaterálu, návrh nariadenia, ktorým sa mení nariadenie o kapitálových požiadavkách, ako aj nezáväzný technický návod (tzv. blueprint), ako zriadiť vnútroštátne správčovské spoločnosti.

¹² Rada Európskej únie, Závery Rady o akčnom pláne riešenia nesplácaných úverov v Európe, 11. júla 2017.

ZÁVERY A ĎALŠIE KROKY

EÚ a jej členské štáty potrebujú na splnenie prísľubu inkluzívneho a udržateľného rastu v budúcnosti rozhodné a koordinované politické opatrenia, a to o to viac, že celková globálna neistota stále narastá. Európa musí zvýšiť svoj rastový potenciál a hospodársku a sociálnu odolnosť, čím sa posilní jej schopnosť odolávať otrasom a premeniť dlhodobé výzvy na príležitosti.

Členské štáty by mali zohľadniť priority, ktoré stanovila Komisia v tomto ročnom prieskume rastu, vo svojich vnútroštátnych politikách a stratégiách, a to najmä pri vypracúvaní svojich národných programov reforiem. Súčasne by mali urýchliť realizáciu svojich reformných programov a kľúčových reforiem vyzdvihnutých v odporúčaníach pre jednotlivé krajiny. Mali by plne využívať politiky a finančné nástroje, ktoré majú k dispozícii na úrovni EÚ, s cieľom stimulovať investície podporujúce rast. Bude mimoriadne dôležité, aby sa v súlade s návrhmi Komisie týkajúcimi sa budúceho viacročného finančného rámca zabezpečila ešte väčšia synergia medzi prioritami stanovenými prostredníctvom koordinácie hospodárskych a sociálnych politík na úrovni EÚ a financovaním z rozpočtu EÚ.

Komisia bude pokračovať v dialógu, ktorý začala viesť s členskými štátmi v rámci európskeho semestra. Jej cieľom v nadchádzajúcich správach o jednotlivých krajinách je dosiahnuť spoločné chápanie najnaliehavejších výziev a určiť oblasti, v ktorých sa majú prijať prioritné opatrenia v ďalšom kole odporúčaní pre jednotlivé krajiny. Národné rady pre produktivitu by mohli poskytovaním kvalitnej a nezávislej analýzy a zvyšovaním miery osvojenia reforiem v jednotlivých štátoch prispievať do celoštátnych diskusií, ako zvýšiť produktivitu.¹³ Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa sociálni partneri a národné parlamenty plne zapájali do reformného procesu. Ich zapojenie spolu so širším zapojením občianskej spoločnosti má zásadný význam pre zlepšenie zodpovednosti a legitímnosti reforiem a dosiahnutie lepších sociálno-ekonomických výsledkov.

¹³ V súčasnosti národnú radu pre produktivitu vymenovalo trinásť členských štátov: Cyprus, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Írsko, Litva, Luxembursko, Holandsko, Portugalsko a Slovinsko. Mimo eurozóny vymenovali národnú radu pre produktivitu tri členské štáty: Dánsko, Maďarsko a Rumunsko.